

BİR İSLAM ŞEHİRİ KONYA'DA BACIYAN-I RUM'DAN 15 TEMMUZ'A GELEN VETİREDE MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE EMSALSİZ BİR VATAN MÜDAFAASI ÖRNEĞİ: KADINLAR MİTINGİ

DOÇ. DR. ÖMER AKDAĞ

İSLAM MEDENİYETİNDE KONYA ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ-İRCİCA

17-19 Aralık 2016.

BİR İSLAM ŞEHİRİ KONYA'DA BACIYAN-I RUM'DAN 15 TEMMUZ'A GELEN VETİREDE MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE EMSALSİZ BİR VATAN MÜDAFAASI ÖRNEĞİ: KADINLAR MİTINGİ

Doç. Dr. Ömer AKDAĞ
NEÜ Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü.

ÖZET

Konya, İslam dünyasında öne çıkan şehirlerden biridir. Peygamberimiz, hicret edeceği zaman, kendisine ikamet edeceği bildirilen beldelerden birinin Konya olduğu ifade edilir. Bu rivayetin sahil olup olmadığı ayrı bir husustur. Fakat peygamberimizin hicret edeceği bir belde olarak, Konya'nın ifade edilmesi, Konya için bir imtiyaz olduğuna şüphe yoktur.

Ahiliğin önemli merkezlerinden biri Konya'dır. Ahilik, hilafet merkezi olan Bağdat'a teşkil edilmiş olan fütüvvet (Gençlik) teşkilatının Anadolu'daki Türk yorumudur. Başka bir ifadeyle Ahilik, Fütüvvet teşkilatının Anadolu şubesidir. Konya'nın, sevgili peygamberimizin muhtemel hicret edeceği beldeler arasında zikredilmesiyle Ahilik teşkilatının zemin bulduğu bir şehir olması, bu şehrin, İslam beldesi olmak imtiyazını hak ettiğini gösterir.

Milli Mücadele (Kurtuluş Savaşı değil), Birinci Dünya Savaşı'nın akabinde, kısmen istilaya maruz kalmış vatanımızın, Türk milleti olarak topyekûn yapmış olduğumuz vatan müdafaasının adıdır. Bu müdafaada hiç şüphesiz "vatan sevgisi imandandır" hadis-i şerifi, milletimizin temel mihrak noktası olmuştur. Yediden-yetmiş vatan müdafaasına halkımızın tamamı iştirak etmiştir.

Milletçe yapılan bu müdafaada hanımların yeri ayrıdır. İslam an'anesinde erkek, yaratılış bakımından güçlüdür. Erkek ile kadın eşit değil, farklıdır. Bu farklılık ahenktir. Âlem, ahenkle nizam bulur. İslam itikadına göre, kâinatın en şerefli varlığı insandır. İnsana verilen sıfat eşref-i mahluktur (en şerefli varlık). Erkek güçlüdür ama bir erkeği kadın doğurur. Sevgili peygamberimizin muhteşem ifadesiyle "Cennet annelerin ayakları altındadır".

1918-1922 yılları arasında yapılmış olan Milli Mücadele'de, dünyada emsali olmadığı kanaatinde olduğumuz kadınlar mitingi, beslendiği ve güç aldığı manevi kaynak bakımından bu tebliğde tahlil edilecektir. 1920 yılında Konya'da tertip edilen bu mitingin; tertip heyeti, iştirakçi sayısı, miting sonrası gönderilen merciler itibariyle, dünyada benzeri olmayan bahse konu bu mitingin dayandığı temeller, beslendiği kaynaklar ve icra ettiği fonksiyon, 15 Temmuz darbe teşebbüsüne karşı direnen kadınlarımızın zihnî dünyasıyla irtibatlandırılarak değerlendirilecektir.

KISALTMALAR

TDA. Türkiye Diyanet Ansiklopedisi

S. Sayı

s. Sayfa

AS: Aleyhisselam.

SAV: Sallalahü Aleyhi Vesellem.

Age: Adı geçen eser.

GİRİŞ

Konya, İslam bir İslam şehridir. Peygamberimiz, hicret edeceği zaman, kendisine ikamet edeceği bildirilen beldelerden biri Konya'dır. Bu rivayetin sahih olup olmadığı ayrı bir husustur. Fakat peygamberimizin hicret edeceği bir belde olarak, Konya'nın ifade edilmesi ve bu hususun dilden dile, gönülden gönüle intikal etmesi, Konya için bir imtiyaz olduğuna şüphe yoktur.

Ahi Evren'in teşkilatlandırmış olduğu Ahiliğin beslendiği kaynak İslam'dır. 13. Yüzyılın ortalarında Türk-İslam dünyasının maruz kaldığı Moğol istilasına direnen sivil organizeli teşkilatın başında Ahilik teşkilatı gelmektedir. Ahilik teşkilatının hanımlar şubesi olan Bacıyan-ı Rum vatan savunmasında üzerine düşen her vazifeyi cansiperane yapmıştır.

20. asrın başlarında Anadolu'nun bir kısmı Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda müstevlilerin işgallerine maruz kalmıştır. 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden sonra on asırlık Türk yurdu, işgalci kuvvetlerce, hak ve hukuk tanımaz bir şekilde istila edilmeye başlanmıştır. Bu işgallere karşı yediden yetmişe bütün halkımız, imanından aldığı güçle "Vatan sevgisi imandandır" anlayışıyla direniş göstermiştir. Direniş gösterenler arasında kadınlarımızın ayrı ve müstesna bir yeri vardır.

En son 15 Temmuz 2016 tarihinde milletçe maruz kalınan menfur darbe teşebbüsüne karşı da milletçe destansı bir direniş gösterilmiştir. Milletimizin imanından aldığı güçle bu direnişte kadınlarımızın ayrı bir mevkii vardır. Üzerinde durduğumuz bu üç döneme (13, 20 ve 21 yüzyıla ait direnişler) ait mukavemetlerde, bütün halkımızın olduğu gibi özellikle kadınların direnişi kayda değerdir. Her üç döneme ait direnişte kadınlarımızın temel istinatgâhı "ölürsek şehit, sağ kalırsak gazi" anlayışı olmuştur.

Bu tebliğde, 13. Asırda, Moğol istilasına karşı Anadolu'nun savunmasında yer alan Bacıyan-ı Rum'dan 20. Yüzyılda, müstevlileri karşı aynı vatan toprağının müdafaasında yer alan Anadolu kadınlarına ve 21 asırda dahilî ihanete direnen şehit ve gazilerimize kadar bütün kahramanlarımızın beslendiği kaynağın aynı olduğunun izahı yapılmaya çalışılacaktır.

1..İslam Şehri Konya

Konya "belde-i muhayyere'dir". Sevgili peygamberimizin hicret edeceği üç beldeden (Yesrib, Şam ve Konya) birisi olarak bilinir. Konya Hz. Mevlana'nın ifadesiyle "Medinet'ül Evliya (Veliler şehri)" dir. Dokuz asırdan beri Müslüman Türk'ün şehri olan Konya'da isimleri tespit edilebilmiş altı (6), kabirleri tespit edilebilmiş on bir (11) olmak üzere toplam on yedi (17) peygamber ve üç yüz seksen (380) civarında veli de Konya'da metfundur¹. İslam itikadında vefat etmiş olan Allah dostlarına (veliler) "ölü" denilmez. Bu anlayış bir İslam şehri olan Konya'da da yerleşmiş olduğundan Konya'da metfun bulunan peygamber ve veliler için "ölüler" ifadesi yerine "istirahattekiler" manasına gelen "yatır" ifadesi kullanılmıştır².

¹ Hasan Özönder, **Konya Velileri**, Konya 1990, s. I; Konya'da metfun isimleri tespit edilmiş olan peygamberler şunlardır; Cağdum (AS), İklis (AS), Mihran (AS), Merrih (AS), Hâmun AS (Yeni Kale kapısı haricinde metfun), Salih Nâman (AS). Metfun oldukları mekânlar belli olan fakat isimleri tespit edilemeyen peygamberlerin mekânları şöyledir; Üç (3) peygamber Sarı Yakup Sultan kurbünde, bir (1) peygamber Şahitler mevkiinde, üç (3) peygamber Sultan Alaaddin Camii civarında, dört (4) peygamber Musalla kurbünde metfundur. Bkz. Özönder, age, 7-8m; Konya'da metfun peygamber ve velilerle alakalı kıymetli çalışmasında saygıdeğer hocamız Hasan Özönder yukarıda adı geçen peygamberlerle (AS) bilgi verdikten sonra aynı kitabının ilerleyen sayfasında, iki peygamber ismini farklı vermektedir. Daha önce Cağdum (AS) olarak verilen isim (s.7), sonraki sayfada (s.15) Miraç (AS) olarak verilmektedir. Bkz. Özönder, age, s. 15.

² Özönder, age, s. 7.

Türkiye Selçukluları devrinde bilhassa Alâeddin Keykubat (1220-1237) zamanında Konya, ihtişamının en yüksek noktasına ulaşmıştı. Konya'nın medar-ı iftihar olacağı olan Hz. Mevlana'nın babası Bahaddin Veled (Sultan'ül ulema) bir kırgınlık³ sebebiyle 1207'de hac farızasını ifa etmek üzere Belh'den (Horasan) ayrıldı. Bağdat ve Küfe güzergahını takip ederek haccını yaptıktan sonra Şam üzerinden Anadolu'ya (Karaman) gelerek burada yedi sene kaldı. M. Bahaeddin Veled, Sultan Alâeddin Keykubat'ın Konya'ya geldi⁴.

On üçüncü asrın ikinci yarısı başlarken Türkiye Selçuklu Devletinin parlak çağı sona erdi. Anadolu'ya giren Moğolların nüfuzu Konya'ya kadar uzandı. Türkiye Selçuklu Devleti yarım asır İlhanlılara tâbi oldular. Türkiye Selçuklularının son devresinde Oğuzların Avşar (Afşar) Türkmen Beyleri olan Karamanoğulları Ermenek'i merkez yaparak beylik kurdular.

1397 senesinde Yıldırım Bayezid Konya'yı Osmanlı topraklarına kattı. 1402 Ankara Savaşı ile Yıldırım Bayezid, Timur ordusu karşısında yenilince, Timur Konya'yı Karamanoğullarına bıraktı. 1433'te Sultan İkinci Murad Han tekrar Konya'yı almışsa da Konya yeniden Karamanoğullarının idaresine geçmiştir. Karamanoğulları Selçuklu Devletinin mirasına varis olduğu iddiasıyla Osmanlılarla birçok defa savaştı. Osmanlı Sultanları ile akrabalık bağı kurmasına rağmen Osmanlı düşmanları ile işbirliği yaptı. Fâtih Sultan Mehmed Han 1471'de Karamanoğulları Beyliğine son verdi.

Konya bölgesi "Karaman Tahtı" adıyla en mühim Osmanlı Şehzâdelerinin idaresine verildi. Yavuz Sultan Selim Han tahta çıkınca 1512'de Hemdem Paşayı Karaman Beylerbeyliğine getirdikten sonra "Karaman Tahtına" şehzâdelerin oturtulması geleneğine son verildi. 1512'den sonra Konya'ya hanedandan olmayan valiler tayin edildi. On dokuzuncu asra kadar Konya, Karaman eyaleti olarak idare edildi. Tanzimat'tan sonra Konya eyaleti oldu.

³ M. Bahâeddin Veled, Belh'ten, Fahreddin er-Râzî'nin tahrirlerine kapılan Alâeddin Muhammed Tekiş'e kızarak veya adı geçen âlim ve taraftarlarından incinerek ayrılmıştır. M. Bahaeddin Veled, Belh ve Vahş kadılarını ve diğer zahir ulemasını kürsü ve minberden sıkça, açıkça ve şiddetle tenkit etmiştir. Bahaeddin Veled, Fahreddin-i er- Razi'nin tahrirlerine kapılan ve bu sebeple isyan çıkaracağı kanaatine sahip olan Harizmşah Alaeddin Muhammed ile arası açılmıştır. M. Bahaeddin Veled bu sebeple Belh'den ayrılmıştır. (TDA, Baha Veled maddesi, s. 460-461)

⁴ Belh'li olan Muhammed Bahaeddin Veled (Sultan'ül Ulama), oradaki bir kısım şahıslardan rencide olup o belden ayrılmaya karar verince hükümdar Muhammed Harizmşah, önce hususi bir elçi göndererek daha sonra bizzat kendisi gelerek, M. Bahaeddin Veled'den Belh'den (Horasan) ayrılmaması istihram etti. Tahtı O'na tevdi etmeye hazır olduğunu ifade etti. Çünkü M. Bahaeddin Veled'in hanımı, Belh Emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun'dur. Fakat M. Bahâeddin Veled, bu teklifi redderek ayrılmak hususundaki kararlığını ifade etti. M. Bahaeddin Veled, bir Cuma günü Cuma vaazından sonra Belh'i terk etti. Bu Cuma vaazının bir yerinde şunları söyledi; "İşte ben şimdi gidiyorum. Fakat malum olsun ki (Muhammed Harizmşah'a hitaben) benim arkamdan Allah'ın ordusu olan, iyi teşeh edilmiş, çekirge gibi dünyaya yayılan ve 'onları hiddet ve gazabından yarattım' hadisinde denildiği gibi, hiddet ve gazaptan yaratılan Tatar ordusu sana ulaşacak. Horasan ülkesini zapt edecek. Belh ahalisine ölümlerin acı şerbetini tattıracaktır. Dünyayı alt-üst edecek, yüz bin dert ve bela ile padişahı kendi ülkesinden çıkaracak ve neticede sen, Rum sultanının elinde öleceksin" dedi. M. Bahâeddin Veled Belh'ten ayrıldığı sırada Hz. Mevlânâ beş, kardeşi Muhammed Alâeddin yedi yaşındaydı. M. Bahaeddin Veled ayrıldıktan kısa bir süre sonra 1220'de Belh, Moğol istilasına maruz kaldı. Cengiz Han, herkesin katledilmesini, hamile kadınların karınlarının yarılarak çocukların öldürülmesini ve bütün hayvanların itlaf edilmelerini emretmiştir. M. Bahaeddin Veled, hacca gitmek amacıyla Bağdat'a uğradı. Başta Halife olmak üzere orada bulunan eşraf (içinde Ebu Hafs Ömer el Sühreverdi de vardır) (TDA, Baha Veled maddesi, s. 460). Bağdat'ta kalması yönünde talepte bulundularsa da O, hac farızasını yerine getirmek amacıyla geldiğini ifade ederek bu teklifi kabul etmedi. Halife'nin hediyelerini geri çevirdi (TDA, Baha Veled maddesi, s. 460). Bağdat'da kaldığı süre içinde yaptığı vaazda halifeyi tenkit etti. Moğolların Bağdat'a saldıracağını, Abbasi hilafetinin son bulacağını ifade etti(TDA, Baha Veled maddesi,s. 460). Üçüncü gün (1220) oradan ayrıldı. Hac farızasını ifa ettikten sonra tekrar Anadolu'ya doğru yola çıkan M. Bahaeddin Veled Şam'a uğradı. Şam melikinin burada kalması yönündeki ricasını "Cenab-ı Hak yurdumuzun diyar-ı Rum'da olmasını buyuruyor" diyerek geri çeviren M. Bahaeddin Veled, "Bizim toprağımız Konya payitahtıdır" diyerek oradan da ayrıldı. Erzincan/Akşehir'e geldi (TDA, Baha Veled maddesi, s. 460). Buradan Konya'ya bağlı Lârende'ye (Karaman) ulaştı. Burada yedi sene ikamet etti. Karaman'da kaldığı esnada 1225'de Mevlana, Semerkandlı Hoca Şerafeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlendi. Dönemin hükümdarı Sultan Alaeddin Keykubat M. Bahaeddin Veled'i Konya'ya davet etti. Bu davete icabet eden M. Bahaeddin Veled Konya'ya geldi. Sultan Alaeddin, M. Bahaeddin Veled'i uzak mesafelerden yaya olarak karşıladı. Şeyhin (M. Bahaeddin Veled) dizini öptü. Daha sonra müsafaha (tokalaşmak) etmek maksadıyla ellerini M. Bahaeddin Veled'e uzattı. M. Bahaeddin Veled, Sultan'a eli yerine bastonunu uzattı. Sultan Alaeddin, M. Bahaeddin Veled'i sarayına davet etti. Bu davet üzerine M. Bahaeddin Veled "İmamlara medrese, şeyhlere han gâh, emirlere saray, tüccarlara han, başıboş gezenlere zaviyeler, gariplere kervansaraylar münasıptır" diyerek Altınapa medresesine yerleşti. Burada irşat vazifesine devam etti. Sabahtan öğleye kadar talebelerine ders verdi, öğleden sonra müritleriyle meşgul oldu. Halkası genişledi. Emirler, vezirler ve hatta Sultan Alaeddin Keykubat'da M. Bahaeddin Veled'e mürit oldu. Cuma ve Pazartesi günleri halka vaaz etti. TDA, Baha Veled maddesi, s. 460-461; Özönder, age, s. 21-23.

Fâtiḥ Sultan Mehmed Han, Konya için ‘‘Sultanlar Beldesi’’ demiş ve büyük önem vermiştir. Yavuz Sultan Selim Han Mevlâna hazretlerinin türbesini yeni baştan tamir ettirdi. Kanuni Sultan Süleyman Han ‘‘Irayken’’ seferinde Konya’ya uğradı. Mevlâna hazretlerinin sandukası üzerindeki örtüyü öptü, türbe ve cminin gzelleştirilmesini emretti. Sultan İkinci Selim Han Konya’da büyük imarlar yaptırdı. Sultan Dördüncü Murad Han 1636 İnan Seferinde Konya’ya uğradı ve Konya’nın imarını emretti. 1896’da Konya’ya demiryolu getiren Sultan İkinci Abdülhamid Han 1889’da lise (idadi) ve ayrıca 1908’de Hukuk Fakültesi açtı. Birinci Dünya Harbinden sonra bir ara İtalyanların işgaline uğrayan Konya, bunun dışında hiç bir düşman işgaline maruz kalmamış bir ildir. 1867’de büyük bir yangın ve 1873’te korkunç kıtlık Konya’yı altüst etmiştir. 1922 senesine kadar eyalet merkezi olan Konya 1923’te il (vilayet) olmuştur.

2. Türkiye Selçukî Devleti ve Ahilik

Selçuklu döneminde, Osmanlı gibi payitaht kavramı yoktu. Bunun yerine belli başlı payitaht merkezleri olurdu. Selçuklular devrinde Sivas, Kayseri ve Konya şehirleri böyleydi. Tarih sahnesinde yaklaşık 230 yıl var olan Türkiye Selçuklu Devleti’ne altın çağını yaşatan I. Aleddn Keykubad’dır (1220-1237). Devraldığı ülkeyi 17 yıllık saltanatu boyunca her yönüyle zirveye taşımiştır. Kaynaklarda akıllı, adaletli, faziletli ve dindar olarak tarif edilir. Ticaretin gelişmesine de çok önem veren Sultan, tüccarların korunması için kervansaraylar yaptırmıştır.

Ahilik, fütüvvet hareketinin Türk yorumudur. Fütüvvet teşkilatı halife Nasır li dinillah tarafından teşkilatlanan bir organizasyondur. Fütüvvet (Gençlik) teşkilatı tamamen İslam’dan beslenir. Ahilik de, fütüvvet teşkilatının Türk yorumu olduğuna göre, İslami kaynaklardan beslenir. Anadolu’da sosyal, kültürel, meslek, ticar ve siyasi gelişmelerin şekillenmesinde etkili olmuřtur⁵. Ahiliği, hilafet merkezi olan Bağdat’tan Anadolu’ya intikalini temin eden Hamid b. Eb’il Fahr el Kirmani’dır. Kirmani’nin talebesi ve aynı zamanda damadı olan Ahi Evren, Ahiliğin Anadolu’daki kurucusudur.

3. Osmanlı’nın Kuruluşunda Ahilik

1243 yılında Türkiye Selçuklu Devleti’nin hezimet’e uğraması zerine Anadolu’da Moğol istilası ve tahakkümü başlamıştır. Moğolların Türk-İslam dünyası üzerindeki mezalimi, otorite boşluğu doğurmuş ve Selçuklu sultanlarının halk nezdindeki hüsn-ı kabulünde sarsıntılar meydana getirmiştir. Meydana gelen otorite boşluğu, sadece siyasi inkıraz meydana getirmemiş aynı zamanda sosyal, ekonomik ve devlete güven gibi hususlarda da buhran ortaya çıkmıştır. Bütün bu menfi gelişmeler vetiresinde halk nazarında Selçuklu hanedanının otoritesinin zedelendiği anlaşılmaktadır.

Konya’nın manev mimarlarından Sadreddin-i Konevi ile Ahi teşkilatının yakınlığı bilinmektedir. Yukarıda ifade edilen menfi ortam ve otorite boşluğu karşısında nizamın sağlanması hususunda bir şeylerin yapılması gerektiği açıktı. İslam anlayışında toplumda her fert, mevkii nispetinde sorumluluk sahibiydi. Böyle bir İslami şuura sahip şahsiyetlerden biri olan Sadreddin-i Konevi, dönemin hükümdarı II. İzzeddin Keykavus’un hürmet

⁵ mer Akdağ-Meltem Kurtuluş, **Ahilik ve Meslek Ahlakı**, Karatay Üniversitesi Yayınları, Konya 2016, s. 24.

ettiği bir âlimdi. Sadreddin-i Konevi, Muhlis Paşa'nın da yardımıyla Ertuğrul Gazi'nin uç beyi⁶ olmasında katkı sağlamıştır. Osman Gazi'nin babası Ertuğrul Gazi'ye Domaniç mevki ve Ermeni Beli yurt olarak verilmiştir⁷.

4.MİLLİ MÜCADELE VE KADINLAR MİTINGİ

Konya'da yapılmış olan Kadınlar Mitingiyle alakalı bilgi vermeden önce, miting yapıldığı döneme ait kısaca bilgi vermekte fayda vardır Kadınlar Mitingine gelen vetirede yaşananlar hakkında bilgi vermek, konunun anlaşılmasına katkılar sağlayacaktır. Öncelikle Milli Mücadele'nin mahiyeti ve bu dönemde yapılan mitinglere dair bilgi verelim.

4.1.Milli Mücadele Dönemi

Türk tarihinde 1918-1922 tarihleri arasında, işgale maruz kalmış olan vatan toprakları üzerinde milletçe yapılan mücadeleye Milli Mücadele denilmektedir. Bu devreye zaman zaman "Kurtuluş Savaşı" ifadesi kullanılmaktadır ki, bu ifade, yapılan mücadeleyi tam olarak aksettirmektedir. Milli Mücadele yerine "*Kurtuluş Savaşı*" tabirini kullanmak isabetli değildir. Fransız işgali altında kalmış bulunan Afrika ülkelerinin esaretten kurtulmak için vermiş oldukları mücadele veya İngiliz işgaline maruz kalmış olan Hindistan'ın bu işgalden kurtulmak için verdiği mücadele, "*Kurtuluş Savaşı*" denilebilir. Çünkü bu ülkelerin tamamı işgal altına girmiş, uzun bir süre bu işgal sürmüş ve bu ülkeler bağımsızlıklarını kaybetmişlerdir.⁸

Türkiye'de Mondros Mütarekesi ile başlayıp Büyük Taarruza kadar devam eden dönemdeki durum, yukarı verilen iki ülkeden çok farklıdır. Türk milleti, bu dönemde istiklâlini kaybetmemiştir. Bir esirlik ve sömürge dönemi yaşamamıştır⁹. 1918-1922 yılları arasında, Anadolu'nun tamamı işgal altına girmemiştir. Unutulmamalıdır ki *Türk milleti, Milli Mücadele esnasında esaretten kurtulmak için değil, esarete düşmemek için mücadele vermiştir.*

Mondros Mütarekesinden hemen sonraki aylarda İtilaf Devletleri tarafından Anadolu'nun işgaline başlanması ve bu arada 1920 yılının başlarında Paris'te galip devletlerin Osmanlı Devletiyle alakalı anlaşma maddelerini tespiti başlamaları üzerine muhtemel anlaşma maddelerinin mümkün olduğunca hafifletilmesine matuf üzere bir arayışa girilmiştir. O günlerde dünya kamuoyunda umumi bir kabul görmüş olan Wilson prensiplerinin de kısmen etkisiyle miting ve kongrelerin yapılması düşüncesi zihinlerde tezahür etmeye başladı. Sultan Vahdettin bu düşüncesini hayata geçirilmek için dönemin Harbiye Nazırından talep ettiği generaller listesinden M. Kemal Paşa'yı bu iş için "ordu müfettişi" vazifesiyle görevlendirdi. Böylece Anadolu'da bir halk hareketinin gerçekleşmesi mümkün olmuştur.

M. Kemal Paşa'nın Anadolu'ya gönderilmesi meselesi devam ederken beklenmedik bir şekilde 15 Mayıs 1919'da vuku bulan İzmir'in işgali, mitinglerin yapılmasında çok hızlı bir motivasyon temin etmiştir.

⁶ Beylik veya uç beyliği, Anadolu'nun fethi sırasında mühim hizmetler ifa eden komutanlara, Selçuklu hakanları tarafından verilen bir imtiyazdır. Komutanlar, kendilerine tevdi edilen bir imtiyazdı. Komutanlar, kendilerine tevdi edilen bölgede merkezi idareye bağlı kalmak kaydıyla mahalli hizmetleri yerine getirmek ve o mahaldeki halkı idare etmekle vazifelendirilmişlerdir. Bu komutanların evlatları, babalarının yerine bey olabilmekteydiler. Galip Demir, **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik**, İstanbul 2000, s. 154.

⁷ Demir, age, s. 236.

⁸Nuri Köstüklü, **Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi**, Konya 1998, s. 191-192.

⁹ Milli Mücadele boyunca olduğu gibi tarihin diğer dönemlerinde de Türk milleti istiklalini kaybetmemiştir. Türklerde istiklal şuuru yalnız idareci zümre olmamıştır. Halk da aynı duyguya sahip olmuştur. Böylece istiklal düşüncesinin bütün fertlerde ortak bir arzu halinde var olduğu görülmektedir. Böyle bir ortak şuur, Bozkır Türk Cemiyet ve devletinde çok eskiden beri ve daima mevcut olmuştur. Türk gruplarının her gittikleri yerde Beylik, Hanlık gibi hür ve müstakil siyasî teşekküller kurmaya çalışmaları bunu göstermektedir. Bu duygunun temeli Türk kültüründe yatmaktadır. Bozkırlı Türk önce, her zaman yer değiştirme imkânına sahipti. Bu imkân onu karın doyurmak ihtiyacı karşısında, ne olursa olsun toprağını terk edememek zaruretinin pençesi altındaki köylü durumuna düşmekten alıkoymaktaydı. Ağır dış baskı ve esaret gibi tehlikeli anlarda köylü çok kere boyun eğmek mecburiyetinde kaldığı halde, Bozkırlı geçim vasıtası olan hayvanlarını sürerek, hür iklimlere doğru gidebilmekteydi. Hürriyetini kaybetmek suretiyle insanlık haysiyetinden fedakârlık yapmasına gerek bırakmayan bu davranışında kendisine en çok yardımcı olan at idi. Fahri Taş, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, II**, Sahaflar Kitap Sarayı, İstanbul 1995, s. 25-26.

İzmir'in işgalinden önce M. Kemal Paşa'nın halk hareketi maksadıyla Anadolu'ya gönderilmesiyle ilgili ikna¹⁰ çalışmasının başarıya ulaşmasından sonra heyet-i vükela tarafından kendisine olağanüstü yetkiler verilmiştir.

7 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa'ya verilen yetki ve görevler kamuoyuna açıklandı¹¹. Aynı tarihlerde Paris'te İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali kararı alındı. Padişah tarafından Anadolu'ya gönderilen Mustafa Kemâl Paşa'ya verilen yetkiler olağanüstüydü. Paşa, hem askerî hem de mülkî mercilere emir verebilecekti. Emrinde merkezi Sivas'ta bulunan 3. Kolordu ile merkezi Erzurum'da bulunan 15. Kolordu vardı¹². Yetki sahası, müfettişlik bölgesi ve civar bölgeler olmak üzere iki bölümden oluşuyordu. Müfettişlik bölgesindeki vilayet ve sancaklar şunlardı; Trabzon-Erzurum-Sivas-Van-Erzincan-Canik (Samsun). Müfettişlik bölgesine civar bölge ise şöyleydi; Diyarbakır-Bitlis-Mamuratülaziz (Elazığ)-Ankara ve Kastamonu¹³. Genelkurmay Başkanlığının 27 Mayıs 1919 tarihli bir yazısı M. Kemal Paşa'nın müfettişlik sahasına Kayseri ve Maraş dâhil edilmiştir¹⁴.

Bu geniş yetkiler ve müfettişlik talimatıyla Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da hazırlayacağı halk hareketi, mülkî makamların de emrine verilmesiyle kolaylaştırılmıştır¹⁵. Paşa'ya verilmiş olan bu yetkiler Yıldırım kıtaları müfettişliğine, 13, 3 ve 15. Kolordu komutanlıklarına bildirilmiştir¹⁶. Milli Mücadele döneminde milletimiz yapılan işgallere karşı çeşitli vesilelerle protesto toplantıları yapmıştır. Bu mitinglerini sebeplerini beş başlık altında şöyle sıralayabiliriz¹⁷:

4.1.1.İzmir'in işgaline Karşı Protestolar

İzmir'in işgali ülkede büyük bir infial meydana getirmiştir. Bu infial sonucunda bütün ülkede çok sayıda protesto ve mitingler yapılmıştır. Bu mitingler ve protesto telgrafları işgalci kuvvetler üzerinde hemen etkisini göstermiştir. Mesela İstanbul'daki İngiliz temsilcisi Webb işgalden hemen bir gün sonra Londra'ya gönderdiği raporda Anadolu'nun her tarafından protesto telgrafi aldığını belirtmektedir. Aynı şekilde Amiral Calthorpe birkaç gün içinde 675 yerden şahsı adına protesto telgrafi almıştır¹⁸.

İzmir'in işgali sebebiyle yapılan miting ve protestolar İstanbul, Trakya¹⁹ ve Anadolu'da olmak üzere çok sayıda gerçekleşmiştir. Bunlardan İstanbul'da yapılan mitinglerin ayrı bir anlamı vardır. Çünkü bu mitingler işgalci kuvvetlerin gözleri önünde yapılmıştır. İstanbul'da yapılan mitinglerin merkezi genellikle Türk Ocakları olmuştur²⁰.

İzmir'in işgalinden hemen sonra ilk tepkilerden birisi Darülfünun öğrencilerinden gelmiştir. 17 Mayıs 1919 tarihinde öğrenciler İzmir'in işgalini protesto etmek amacıyla derslere girmemişlerdir²¹. Bir gün sonra bütün öğrenciler ve öğretim üyeleri konferans salonunda toplanarak işgali protesto etmişlerdir. 19 Mayıs 1919 tarihinde Türk Ocaklı gençler Fatih'te bir miting yapmışlardır. Bu mitinge 80 bin civarında katılım olmuştur. 20 Mayıs 1919 günü

¹⁰ M. Kemal Paşa Nutuk'ta kendisinin ikna edilmesi meselesini dolaylı olarak "Bu vasi salahiyyetin, beni İstanbul'dan nefyü teb'id maksadıyla Anadolu'ya gönderenler" şeklinde ifade etmektedir. Yani "bu geniş yetkilerle beni İstanbul'dan uzaklaştırmak isteyenlerin" ifadesinden, kendisinin ikna edilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. **Nutuk**, c. 1, İstanbul 1960, s. 9.

¹¹ Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM), **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C. 1, Ankara 2011. s. 164.

¹² ATAM, 2011, 165.

¹³ **Harp Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952, 8; Kemal Paşa görevlendirildikten sonra Harbiye Nezaretine yazdığı bir yazıda kendisinin ve kendisiyle birlikte görevlendirilen personelin üç aylık tahsisatının peşinen verilmesini istemiştir. Ayrıca olağanüstü masraflar için bir miktar para ile en az iki binek otomobil talep etmiştir. Bunlar temin edildikten sonra üç gün sonra hareket edeceğini bildirmiş ve bir haftadan beri sonuçlanmayan bu talebin yerine getirilmemesi sebebiyle şikâyetlerini iletmıştır. **Harp Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952, 7-8.

¹⁴ **Harp Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952, Vesika 14.

¹⁵ **Harp Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952, 5

¹⁶ **Harp Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952, 6.

¹⁷ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 726.

¹⁸ Mehmet Şahingöz, "Milli Mücadele'de Protesto ve Mitingler", **Türkler**, c. 15, Ankara 2002, s. 728.

¹⁹ Trakya Paşaeli gazetesi cemiyet adına 19, 21 Mayıs ve 17 Haziran 1919'da protesto telgrafi yayınlamıştır. İzmir'in işgaliyle ilgili olarak Türk milletinin ve bu arada Trakya'daki halkımızın tepkisi üzerine Yunanlılar, Trakya kendilerine verildiği takdirde İzmir'den vazgeçecekleri yönünde bir şayia yaymışlardır. Bu şayia üzerine Trakya-Paşaeli Cemiyeti bir bildiri yayınlamış söz konusu söylentiye karşı büyük bir tepki göstermiştir. Bildirinin bir kısmı şöyledir; "Düsturumuz 'Trakya Trakyalıdır' cümlesinden ibarettir. Yunanlıların bu garip mütalaalarını tamamen bigâneviz. Bu mecnunane emellerini ise kemal-i şiddetle reddederiz". Güner, 1998, 81.

²⁰ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s.728.

²¹ Ömer Akdağ, "İstiklal Savaşı'nın ilk Safhasında Mitingler", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Haziran 2002, c. 15, s. 747.

Üsküdar'da Darülfünun öğrencileri miting yapmışlardır. Bu mitinge 30 bin kişi katılmıştır. 22 Mayıs 1919 günü Kadıköy'de Tıbbiyeli öğrencilerin tertip ettiği bir miting yapılmıştır. Bu mitinge 20 bin kişi katılmıştır. 23 Mayıs 1919 günü Sultanahmet'te yapılan miting 200 bin kişinin katılımıyla en geniş katılımlı toplantı olmuştur. 30 Mayıs'ta ikinci defa ve yine çok katılımlı bir miting yapılmış ve 100 bin kişi katılmıştır²².

İzmir'in işgalinden hemen sonra sadece İstanbul'da tespit ettiğimiz kadarıyla miting sayısı beştir. Bu mitinglere katılım ortalama yaklaşık 90 bindir. Toplam katılımcı sayısı 430 bin civarındadır.

İzmir'in işgalinden hemen sonraki günlerde Anadolu'nun birçok yerinde protesto mitingleri yapılmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Anadolu'nun muhtelif yerlerinde çok sayıda protesto mitingi tertip edilmiştir. İzmir'in işgali sebebiyle yapılmış olan bu mitingler ve tarihleri şöyledir²³:

İzmir Mitingi (14 Mayıs 1919)²⁴.

Denizli Mitingi (15 Mayıs 1919)

Muğla Mitingi (15 Mayıs 1919)

Konya Mitingi (15 Mayıs 1919)

Zonguldak Mitingi (15 Mayıs 1919)

Aydın Mitingi (15 Mayıs 1919)

Acıpayam (16 Mayıs 1919)

Afyon Mitingi (16 Mayıs 1919)

Edirne Mitingi (16 Mayıs 1919)²⁵

Erzurum Mitingi (16 Mayıs 1919)

Kastamonu Mitingi (16 Mayıs 1919)

Kilis Mitingi (17 Mayıs 1919)

Eskişehir Mitingi (17 Mayıs 1919)

Bursa Mitingi (20 Mayıs 1919)

Adapazarı Mitingi (24 Mayıs 1919)

Isparta Mitingi (11 Haziran 1919)

Sonuç olarak Mayıs ayında Anadolu ve İstanbul'da olmak üzere çok sayıda miting yapılmıştır²⁶.

4.1.2.Maraş ve Havalisindeki Mezalime Karşı Protestolar

Maraş ve havalisinin işgali üzerine Anadolu'da mitingler düzenlenmiştir. Bilindiği gibi Ocak 1919'dan itibaren İngilizler Urfa, Maraş, Ayıntap (Antep) ve Musul'u işgal etmişlerdi. İngilizlerin bu işgalinden sonra başka yerlere göç etmiş olan Ermeniler geri dönmeye başladılar. Ermeniler İngilizler ve Fransızlardan almış oldukları destekle Türklere saldırmaya başladılar. Bu saldırıları gittikçe arttı. Türkler üzerinde bu kadar fazla Ermeni saldırısı üzerine Türklerin buna fazla tahammül etmeyeceklerini anlayan İngilizler bu bölgeyi Fransa'ya devretmeyi planladılar. Nitekim itilaf

²² Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 728–729; Ayrıca bkz. Kemal Arıburnu (Derleyen), **Milli Mücadele'de İstanbul Mitingleri**, Yeni Basımevi, Ankara 1951.

²³ Akdağ, agm, **Türkler** c. 15, s. 750–753.

²⁴ Tülay Alim Baran, **Vasıf Çınar ve İzmir'e Doğru Gazetesi Yazıları**, Arma Yayınları, İstanbul 2001, s. 14.

²⁵ Güner'in 30 Mayıs 1919 tarihli Trakya-Paşaeli gazetesinden naklen vermiş olduğu on binlerce kişinin iştirak etmiş olduğu Edirne Selimiye mitingiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Güngör, 1998, 82-83; Edirne'de daha sonraki tarihlerde de mitingler yapılmıştır. Mesela İstanbul'un resmen işgal edileceği söylentileri üzerine Ocak 1920'de miting yapılmıştır. Paris Barış Konferansında Doğu Trakya'nın Yunanlılara verilmesine karar verilmesine üzerine 8 Mayıs 1920'de Edirne Sultan Selim Camii avlusunda büyük bir miting yapılmıştır. Bir gün sonra 9 Mayıs 1920'de 236 delegenin iştirak ettiği (264 delege davet edilmişti) Edirne Kongresi başlamıştır. Zekai Güner- **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri** (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, 1998, s. 122.

²⁶Mesela bunlardan birisi Giresun'da yapılmıştır. 22 Ağustos 1921'de yapılan bu miting ile ilgili olarak bkz. Süleyman Beyoğlu, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, Bengi Yayınları, İstanbul 2009, s. 238.

Devletleri 15 Eylül 1919 tarihinde Paris'te yapmış oldukları bir toplantıda “Kilikya” bölgesinin Fransızlara devredilmesi kararını aldılar. “Suriye İtilaflanması” denilen bu anlaşmayla Güney Anadolu Fransızlara teslim edildi.

Fransızların bölgeyi işgalinden sonra Ermenilerin ve Fransız askerlerinin Türkler üzerindeki tecavüzleri ve saldırılara gittikçe artmaya başladı. Nihayet 20 Ocak 1920 tarihinde bu gerilim doruğa ulaştı²⁷.

Türkler ile Fransızlar arasında kanlı bir mücadele başladı. Ermenilerle Fransızların saldırılarıyla Maraş'ın yarısı yanmış, üçte biri top mermileriyle yıkılmıştı. Tespitlere göre Maraş'ın en büyük mahallelerinden on tanesi tamamen yanmış, 8 camii, 15 okul ve Maraş kışlası tamamen harap olmuştu. Maraşlılardan 200 şehit ve 500 yaralı vardı. Bu olaylar üzerine Elbistan Heyet-i Merkeziyesi 23 Ocak 1920 tarihinde bütün bölgelere bir telgraf göndererek Maraşlılara yapılan bu mezalimi protesto edilmesini istemiştir. Aynı mealde Mustafa Kemal Paşa da Heyet-i Temsiliye adına bir tamim yayınladı. İstanbul Hükümeti ilgili mekanlar nezdinde olayı şiddetli bir şekilde protesto etti. Anadolu'nun birçok yerinde büyük mitingler yapıldı²⁸.

4.1.3. Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin İstifasıyla Yapılan Mitingler

Mondros Mütarekesi'nden sonra kurulan İstanbul Hükümetlerinde temelde iki görüş var olmuştur. Bunlardan birisi Damat Ferit Paşa hükümetlerinin benimsediği, “İngilizlerin dostluğunu kazanarak en az zararla ülkeyi kurtarabiliriz” formülüydü. Bu görüşü benimseyen hükümetler ki bunlar Damat Ferit Paşa hükümetleri olmuştur, Anadolu'da başlamış olan hareketi desteklememişlerdir.

İkinci görüş Anadolu merkezli bir mücadeleyi sıcak bakan düşünceydi. Bu düşünceye sahip olan hükümetler Anadolu'da başlatılmış olan Milli Mücadele'ye destek vermişlerdir. Bu siyasi ortam içinde hükümetler bu iki görüşün kuvvet kazanması veya zayıflamasına bağlı olarak sık sık değişmiştir.

Ali Rıza Paşa ve Salih Paşa hükümetleri bu konuda Anadolu'daki mücadeleye destek vermişlerdir²⁹. Ancak çok fazla iktidarda kalamamışlardır. Gerek işgalci kuvvetlerin ve gerekse muhalefet unsurları tarafından padişah nezdinde baskılar yapılarak bu hükümetlerin iktidarda kalması mümkün olmamıştır. Mesela Salih Paşa hükümeti sadece 28 gün hükümete kalabilirken Ali Rıza Paşa hükümeti altı ay civarında iktidarda kalabilmiştir³⁰.

Ali Rıza Paşa'nın istifasından³¹ sonra kurulacak kabine konusunda büyük bir tartışma yaşanmıştır. İtilaf Devletleri ile Hürriyet ve İtilafçılar Damat Ferit Paşa'nın hükümet kurmasını istiyorlardı. Anadolu'da Ferit Paşa'nın hükümet kurmasına şiddetle karşı çıkılıyordu. Mustafa Kemal Paşa 4 Mart 1920 tarihinde bir tamim yayınlayarak, padişaha, Meclis-i Mebusan Başkanlığına ve gazetelere, Ferit Paşa veya benzerinin iktidara getirilmemesini talep eden telgraflar gönderilmesini istemiştir³². Bunun üzerine bazı yerlerde mitingler yapılmış ve ülkenin birçok yerinden İstanbul'a konuyla ilgili talepler iletilmiştir. Nihayet bu tepkiler ve talepler üzerine Salih Paşa hükümetinin kurulması sağlanmıştır³³.

²⁷ Kazım Karabekir, **Bir Düello Bir Suikast**, Timaş Yayınları, İstanbul 1991, s. 299.

²⁸ Karabekir, 1991, 300; Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, 729-730.

²⁹ TBMM Başkanı Mustafa Kemal imzasıyla İslam âlemine hitaben yayınlanan 9 Mayıs 1920 tarihli beyanname İstanbul hükümetlerinin destekleri konusunda şunlar ifade edilmektedir; “İstilaya yardım etmeyen, Yunan kataline yeni sahalara terk etmeyen, halkın vücuduna getirdiği geri almaya razı olmayan hükümetlerimiz İngiliz cebri altında birer birer mevkilerini terk ettiler. Her iki namus ve hamiyeti ile tanınmış iki asker olan Rıza ve Salih Paşaların hükümetlerini, haklarında halife ve milletin emniyeti tamamı ile tezahür etmiş iken istifa ettirmek sureti ile iskat ettiler”. Zekai Güner- Orhan Kabataş. **Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1990, s. 13.

³⁰ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 730.

³¹ M. Kemal Paşa 4 Mart 1920 tarihinde Meclis-i Mebusan'a gönderdiği bir yazıda Ali Rıza Paşa hükümetinin istifasının “teessürle haber” aldıklarını belirtmiştir. **Nutuk**, c. 1, 1960, 397.

³² **Nutuk**, c. 1, 1960, 398-399; 3 Mart 1920'de Ali Rıza Paşa hükümetinin istifası üzerine M. Kemal Paşa'nın hükümet kurması gündeme getirilmiştir. **Nutuk**, c. 1, 1960, 401.

³³ **Nutuk**, c. 1, 1960, 400-403; Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 731.

4.1.4. İstanbul'un Resmen İşgali Üzerine Yapılan Protestolar

İstanbul bilindiği gibi 13 Kasım 1918 tarihinden itibaren gayriresmi olarak işgal edilmişti. İstanbul'un resmen işgal edilmesi fikri 1920 yılının başlarından itibaren ortaya çıkmıştır. Anadolu'daki hareketin gittikçe ivme kazanması ve özellikle Maraş ve çevresinde Fransızlara karşı olan başarılar İtilaf Devletlerini iyice tedirgin etmeye başlamıştı. Ali Rıza Paşa hükümetinin Anadolu'ya yardımcı olması, Amasya Mülakatıyla Anadolu hareketinin meşruluk kazanması, seçimler sonucunda oluşan mecliste milletvekillerinin çoğunluğun milliyetçilerin teşkil etmesi ve Misak-ı milli'nin kabul edilmesi gibi gelişmeler İtilaf Devletlerini yeni arayışlara itmştir. İtilaf Devletleri Anadolu'daki durdurulamayan bu direnişi bertaraf etmek için, Hilafet ve Saltanat merkezi olan İstanbul'u resmen işgal etmeyi kararlaştırdılar. Böylece buradaki direnişin üzerinde bir baskı oluşturarak kendi istedikleri anlaşma şartlarını kabul ettirebileceklerini ümit etmekteydiler. Nihayet 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul İtilaf Devletlerince işgal edildi. Bunun üzerine dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Anadolu'nun muhtelif yerlerinde ve Trakya'da³⁴ İstanbul'un işgali şiddetle protesto edilmiştir³⁵.

4.1.5. İstiklal-i Osmanî Günü Mitingleri

Yirminci yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü olumsuz durumdan kurtulmak için millete yeni bir şuur kazandırmak gayretlerinden biri olarak faydalanılan milli gün ve bayramlar birlik ve beraberliği sağlamada önemli rol oynamıştır. Balkan muharebelerinden sonra Birinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılı günlerinde Osmanlı Devleti yöneticileri resmen kabul edilmemiş olmasına rağmen İstiklal-i Osmanî gününü en yüksek seviyede kutlamışlardır. Mondros Mütarekesi'nden sonra İstiklal-i Osmanî gününün anlamı, Osmanlı Devleti'nin kuruluş gününü kutlamaktan ziyade devletin ve milletin istiklalini koruma anlamında kullanılmaya başlamıştır³⁶.

Mustafa Kemal Paşa 30 Aralık 1919 günü yayınladığı tamimde Osmanlı Devleti'nin kuruluş günü olan 27 Ocak'ın kutlanmasını istemiştir. Bu tamim üzerine Anadolu'nun birçok yerinde miting ve törenler yapılmıştır. Mesela 1919 yılındaki kutlamalarda ülkenin değişik yerlerinde seksene yakın şehir ve kasabalarda törenler yapılmış ve bu törenlerin sonunda çeşitli makamlara telgraflar gönderilmiştir³⁷.

4.1.6. Miting ve Protestoların Ortak Özellikleri

Milli Mücadele döneminde Türk halkının bazı makamlara göndermiş olduğu protesto telgrafları ve miting kararları, II. Meşrutiyet dönemindekilere benzemektedir. Milli Mücade'deki bu miting ve kararlar sadece tepkilerin ortaya konulmasında değil aynı zamanda milli heyecan ve milli ruhun ortaya konulmasında önemli rol oynamıştır.

Mitinglerin tertip heyetleri, ilgili bölgenin ileri gelenleri tarafından teşkil edilmiştir. Bunlar genellikle müftü, belediye reisi ve ulema olmuştur. İzmir'in işgalinden sonra bunlara ilaveten mitinglerin tertip heyetlerinde Türk Ocakları ve Darülfünun talebeleri yer almıştır.

Mitinglerin yapılması için genellikle ilgili bölgenin mülki amirinden izin alınmıştır. Bazı mitinglerde izin verilmemiştir. 25 Mayıs'ta İstanbul Beşiktaş ve Bayezid'de yapılmak istenen mitingde müsaade edilmemiştir. Afyon'da Rum asıllı mutasarrıf Ali Ulvi Bey miting yapılmasına karşı çıkmıştır³⁸.

³⁴Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İstanbul'un resmen işgal edileceği söylentisinin yayılması üzerine Sultan Selim Camii'nde 27 Şubat 1920'de 5000 kişinin katıldığı bir miting yapmıştır. Miting sonunda bir bildiri yayınlanarak İstanbul'un işgal şayiasının İtilaf devletleri tarafından tezkip edilmesi istenmiştir. Ayrıca yine İstanbul'un işgal edileceği yönünde ortada dolaşan şayialar sebebiyle Sultan Ahmed Camii önünde 13 Ocak 1920'de bir miting yapılmıştır. Bu mitingde Trakya-Paşaeli Cemiyeti adına Merkez Heyeti Reisi sıfatıyla Şükrü Bey bir telgraf çekerek, miting kararlarına tamamıyla iştirak edildiğini bildirmiştir. Kemal Arıburnu **Milli Mücadele'de İstanbul Mitingleri**, Ankara 1975, s. 67, (Güner, 1998, 110'dan naklen).

³⁵ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 732;

³⁶ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 733.

³⁷ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 734.

³⁸ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 736.

Mitingler yapılmadan önce gazetelerde ve el ilanlarıyla mitinglerin programı yayınlanmıştır. Bütün mitinglerin başında ve sonunda dua yapılmıştır. Mitinglere katılım her kesimden olmuştur. Hürriyet ve İtilaf Fırkası mensupları bile katılmışlardır. Gayrimüslimlerden de katılım olmuştur³⁹.

Miting kararları ilgili makamlara duyurulmuştur. Genellikle bu kararlar miting tertip heyeti tarafından önceden hazırlanmış ve halka okunarak onların onayı alınmıştır.

Kararların gönderildikleri merciler genellikle şunlar olmuştur: İstanbul'daki İtilaf Devletleri temsilcileri, tarafsız devletlerin temsilcileri, padişah, başbakanlık, Hariciye ve Dâhiliye Nazırlıkları, Mebusan ve Ayan başkanlıkları, Heyet-i Temsiliye, yukarıda sözü edilen devletlerin başbakan ve devlet başkanlarıyla hariciye bakanlıkları gibi mercilerdir.

Kadınların yapmış oldukları mitingler, ilgili devletlerin eşlerine gönderilmiştir. Bu kararlar önceleri normal yollardan telgraf şebekesiyle gönderilmiştir. İlerleyen zamanda protesto telgraflarından İtilaf Devletleri tedirgin olmaya başladılar. Bunun üzerine telgrafhanelerin kullanılması yasaklanmıştır.

Bu yasaklama üzerine İtalya yardımcı olmuş ve işgali altında bulunan Antalya telgrafhanesi üzerinden protestolar gönderilmiştir.

Yapılan mitinglerde ele alınan konular şöyle ifade edilebilir:⁴⁰.

Saltanat ve hilafetin devam etmesi gerektiği fikri.

Milli istiklal fikri.

Mütareke şartlarının ihlal edildiği.

Wilson prensiplerinin uygulanması gerektiği.

Milli birlik ve beraberlik fikri.

Manda ve himayenin kabul edilmemesi.

Yapılacak olan barış şartlarının tespiti.

Adalet, hürriyet, medeniyet, insaniyet ve milliyet fikirleri.

1918 tarihinde İtilaf Devletleriyle yapılan Mondros Mütarekesiyle sona eren Birinci Dünya Savaşından hemen sonraki aylarda Anadolu'nun muhtelif bölgeleri işgal edilmeye başlanmıştır. 1919 yılının başlarında Paris'te galip devletler (İtilaf Devletleri) mağlup devletlerle (İttifak Devletleri) alakalı anlaşma maddelerini tespit üzere toplanmışlardır. İttifak Devletleri safında yer almış olan Osmanlı Devleti de mağlup sayıldığından Paris'te yürütülmekte olan konferansta kendisiyle alakalı anlaşma maddeleri tespit edilmekteydi.

1920 yılının başlarında galip devletlerce (İtilaf Devletleri) Paris'te tertip edilen konferansta mağlup devletlerle alakalı hususlar görüşülmeye başlandığı sırada M. Kemal Paşa Anadolu'ya gönderilmiştir.

5.KONYA'DA YAPILAN MİTINGLER

Kuvay-ı Milliye idealini kuvvetlendiren en mühim unsurlardan biri mitinglerdir. Anadolu'nun her tarafında olduğu gibi Konya'da da, işgaller karşısında mitingler yapılmıştır. Milli mücadele boyunca Konya'da beş adet miting yapılmıştır. Bu mitinglerden kısaca bahsetmekte fayda vardır.

Konya'da ilk miting 12 Eylül 1919 tarihinde yapıldı. Rum ve Ermeni ekalliyetin şımarık hareketleri ve özellikle İngilizlerin iade-i emval komisyonunda Ermenileri destekler mahiyette tavır sergilemeleri karşısında halkın nefreti iyiden iyide artmıştı. Gayr-i resmi faaliyette bulunan Kuvay-ı Milliye mensuplarıyla Konya'nın

³⁹ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s. 736.

⁴⁰ Şahingöz, agm, **Türkler**, c. 15, s.736-739.

eşrafından Hadimli Mehmet Vehbi Efendi, Yalvaçlı Ömer Vehbi Efendi, Sivaslı Ali Kemalî, Gilistralı Hacı Tahir Efendi gibi isimlerin iştirakiyle miting tertip edildi⁴¹.

İkinci miting kadınlar mitingidir Bu miting ayrı başlık altında verilecektir. Üçüncü miting 11 Ocak 1920’de Alaaddin Tepesinde yapılmıştır. Bütün şehir halkı ve esnafı iştirak ettiği bu mitingi iştirakçi sayısı 15 bin civarındadır. Mitingde; işgallere son verilmesi, barış şartlarının “muhik” olması talep edildi. Dördüncü miting 13 Ocak 1920’de yapıldı. Mitingin sebebi, Konya’da yayınlanmakta olan Öğüt gazetesinin müstevlileri tenkit etmesiydi. Konya’da bulunan işgal kuvvetlerini temsil eden İtalyan komutanlığı Öğüt gazetesini kapattı. Bunun üzerine Konya halkı 13 Ocak 1920 Cuma günü hükümet meydanında toplanarak bu vakayı protesto ettiler. Beşinci miting 22 Mart 1920 Pazartesi günü, İstanbul’un resmen işgalini protesto maksadıyla yapıldı. Miting Alaaddin Tepesinde öğle namazını müteakip icra edildi. Mitinge Teali-i İslam Cemiyeti ayrı bir kafiye teşkil ederek iştirak etti. Sivaslı Ali Kemalî Efendi ile Dava vekili Refik Bey birer konuşma yaptılar. Miting Ali Kemalî Efendinin duasıyla sona erdi. Mitingden sonra halk toplu halde tekbirler getirerek merkeze intikal ettiler. Miting tertip heyeti bir beyanname kaleme alarak; İtilaf Devletleri, Amerika, Şili, Arjantin, Meksika, Çin, İsveç, Norveç, Flemenk, İsviçre başvekillerleriyle, İran, Afganistan, Azerbaycan hükümetlerine telgraflar gönderildi. Meclis-i mebusan riyasetine, Konya valiliğine, bütün vilayetlere ve 12. Kolordu Komutanlığı ve bütün kolordu komutanlıklarına gönderildi⁴².

5.1.Kadınlar Mitingi

Milli Mücadele yıllarında müstevlilerin Anadolu’da yaptıkları mezalimi protesto etmek maksadıyla Anadolu Kadınları Müdafaa-ı Vatan Cemiyeti Konya Heyet-i Merkeziyesi tarafından tertip edilen ilk miting Konya’da yapılmıştır. Yunanlıların İzmir’i işgalden sonra irtikap ettikleri cinayetler, Adana’da Fransızların Ermenilerle birlikte işledikleri vahşiyane katliamın protesto edilmesinde, Müslüman-Türk ana ve bacılarımızın tertip ettikleri bu miting, Türk ve dünya tarihinde bir ilktir.

Konya’nın vatanperver beş bin kadını, cephelerde ve düşman çizmesi altında bulunan mahallerde şehit düşen vatan evlatlarının ruhlarına tevdi edilmek üzere Mevhit okumak maksadıyla 8 Ocak 1920’de Şerafeddin Camii’nde toplandılar. Mevhit okunduktan sonra tertip heyeti, beş bin kadın adına bir beyanname yayınladılar. “Müstakil hür bir Türkiye” talebiyle İtilaf Devletlerine verilmek üzere yayınlanan bu beyannameyi, tertip heyeti adına kadınlardan müteşekkil bir heyet, Konya’da bulunan İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcileriyle valiliğine verdi. Ayrıca Konya’da bulunan Fahreddin Paşa ziyaret edilerek kendisine aynı beyanname takdim edildi. Fahreddin Paşa kendisine takdim edilen, Konyalı beş bin kadın adına kaleme alınmış beyannayı 12 Ocak 1920’de Harbiye Nezareti’ne bir telgrafla ilettiler.

Konyalı kadınların Fahreddin Paşa’ya takdim ettikleri beyanname şöyledir;

“12. Kolordu Komutanlığına,

Bugün Şerafeddin Camii şerifinde toplanan beş bini müteceviz Konya hanımları ittihaz ettikleri mukarrarat-ı âtinin ve saadet-i âlileriyle sulh konferansına iblağın istihramla kesb-i şeref eyler.

⁴¹ Ahmet Avanas, **Milli Mücadele’de Konya**, SÜ Sosyal Bilimler Ens. Tarih Anabilim Dalı, Konya 1998, s. 58.

⁴² Avanas, age, s. 61.

Mütarekanemenin imzasından bu güne kadar taht-ı işgale alınan aksam-ı vatanda ve bilhassa Adana ve İzmir'de milletimizin maruz kaldığı tecavüzat ve fecaiden müteessiren ve oralarda şehid olan kahramanlarımızın ervahına Fatihalar ithaf ederken tekrar göz aşları dökerek bu iki sevgili vilayetimizde Türk ve Müslümanların duçar oldukları sefalet ve vahşetlere medenî Avrupa'nın daha ziyade sükut etmemesi ve asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış bir millet olmak cihetiyle Avrupa'nın adaletinden bervech-i âti hususatı istirham eyleriz.

Birçok küçük milletlere kadim hakları verilirken altı buçuk asırdan fazla bir zaman ve hür ve müstakil yaşamış büyük bir milletin izzet-i nefsinin; haysiyetini rencide edecek herhangi bir karardan tevakki edilmesini rica ile aramızdaki gayrimüslimlerin hukukunu kendi hukukumuz kadar muhterem ve muteber addeylediğimizden ekalliyetlerin hukuku bahanesiyle hakimiyet-i haysiyet-i milliyetimizi ihlal edecek ahkamı kabul edemeyeceğimizi ve Türk Müslümanlarla mezkur harpten evvelki hudut dahilinde, makarr-ı hilafet ve payitaht İstanbul olmak üzere bir (Müstakil ve hür bir Türkiye) nin bekasını ve Wilson prensiplerinin harfiyen tatbikini temin etmeyen herhangi bir sulhun asırların kabul edemediği bir millete kabul ettirilmesi imkanı olmadığını itimat buyurulması, esasen ceahlinin (?) hürriyet ve selameti için uğraşanların mazlum ve asil bir milleti siyanet ve vikaye etmek suretiyle hak ve adaletin galebesine vasıta olacaklarından emin olmak istediğimizi arz eyleriz. 8 Kânunisani 1336.

Beş bin hanım namına;

Heyet-i terkibe reisesi Çelebi Efendi haremi: Kevser

Reisi saniyesi Tahir Paşa kerimesi: Şerife.

Aza: Divan-ı Harp reisi Binb. Rüştü Bey'in haremi: Zühre

Aza: Tahir Paşa kerimesi: Havva.

Aza: Tahir Paşa kerimesi: Naciye.

Aza: Bahaddin Çelebi haremi: Suzide.

Aza: Karahafız Zâde Mustafa Efendi haremi: Âliye.

Aza: Kazım Bey haremi: Nazmiye.

Aza: Sâbık mebus Mehmet Emin Bey haremi: Lütfiye.

Aza: Eczacı Hüsameddin Bey haremi: Şeibe.

Aza: Tüccardan Yusuf Efendi haremi: Emine.

Aza: Tüccardan Mehmet Ali haremi: Hatice.

Aza: Faik Bey haremi: Vicdan.

Aza: Erkan-ı Harpten Mütেকait Şevki Bey haremi: Firdevs.

Aza: Tüccardan Ali Bey haremi: Feime.

Aza: Dârül Muallimat Heyet-i Temsiliyesi namına Fransızca ve Piyano muallimesi: Emine Ferhunde.

Aza: Çelebi haremi: Sıddıka⁴³.

1920’de hanımlar mitinginde yayınlanmış olan metinde tebarüz (vurgulanan) ettirilen hususlar maddeler halinde şöyle ifade edilebilir;

- Şehitlerimiz için Fatihalar gönderiliyor.
- İzmir ve Adana’da mezalime maruz kalan insanlarımıza dikkat çekilerek; “medeni” Avrupa’nın daha fazla sessiz kalmaması gerektiği hatırlatılıyor.
- Ezelden beri hür yaşamış bir millet olarak, Avrupa’nın adaletinden ümit var olduğu ifade ediliyor. (Paris’teki görüşmeler dikkate alınarak, düşünülen barış anlaşmasının maddeleriyle alakalı olarak)
- Alınacak kararlarda milletimizin haysiyetini ihlal edecek maddelerden kaçınılması bekleniyor. (Paris’teki görüşmelere istinaden)
- İçimizde bulunan ekalliyetlerin (azınlıkların-gayrimüslimlerin) bahanesiyle milli hâkimiyetimizi ihlal edecek kararları kabul etmeyeceğimiz ifade ediliyor.
- Savaştan önceki (I. Dünya Savaşı) hududumuzun kabul edilmesi talep ediliyor. Hatırlanmalıdır ki, bu sınır, Misak-ı Milli’den daha geniştir.
- Hilafet ve payitaht merkezinin İstanbul olmak üzere Wilson Prensiplerine harfiyen riayet edilmesi hatırlatılıyor.
- Milletimize, ceffelkalem bir sulh metninin kabul ettirilmesinin mümkün olmayacağı diplomatik bir lisanda ifade ediliyor.

8 Ocak 1920’de Konyalı hanımlar tarafından tertip edilen mitingde, 1919 yılının başlarında Paris’te başlamış bulunan “Barış konferansında” Osmanlı Devletiyle alakalı düzenlenmesi düşünülen barış taslağının, milletimizin mazi, hal ve istikbaline uygun olması hatırlatılmıştır. Aynı hususlar Anadolu genelinde yapılmış ve yapılmakta olan mitinglerde de ifade edilmekteydi.

Hatırlanacağı gibi Paris’te Ocak 1919’da başlamış olan “barış konferansında” Osmanlı’yı alakadar eden anlaşma için, Nisan 1920’de İtilaf Devletleri tarafından taslak hazırlanmış ve Osmanlı hükümeti davet edilmişti. Osmanlı hükümeti de bu tarihten Ağustos 1920’ye kadar olan devrede, Paris’e gönderilen mümessiller vasıtasıyla direnmeye çalışmıştır. Böylece Anadolu’da başlatılmış olan halk hareketiyle (miting ve kongreler) Türk milletiyle alakalı anlaşma metninin (Sevr) hafifletilmesine gayret sarf edilmişti.

Anadolu genelinde yapılan ve takriben beş yüz bin kişinin iştirak ettiği mitinglerde Wilson Prensiplerine sadakat gösterilmesi hatırlatılmış olmasına rağmen, İtilaf Devletleri Ağustos 1920’de Osmanlı Devleti için oldukça ağır şartları ihtiva eden bir metnin imzalanması yönünde ağır bir baskı yapmıştı. Merkezi hükümetin (İstanbul) olağanüstü direnişlerine rağmen İtilaf Devletlerinin hazırlamış oldukları metni, Sevr’de, Osmanlı hükümeti adına gönderilen temsilciler imzalamak zorunda kalmışlardı.

Önemle hatırlatmak gerekir ki, merkezi hükümeti temsilen giden heyetler, Nisan 1920’den Ağustos 1920’ye kadar direnmeye çalışmışlardır. Bu süre içinde Anadolu’da icra edilmekte olan halk hareketine

⁴³ Avanas, age, s. 58-60.

zaman kazandırmışlardır. Yine önemle hatırlatmak gerekir ki, Sevr metni, yetkili merciler tarafından kabul edilmiş bir metin değildir. Zira bu metin, ne merkezi hükümet (İstanbul) tarafından kabul edilmiş ne de Ankara'da TBMM tarafından kabul edilmiştir. Zaten İstanbul'da meclis, Mart 1920'de İngilizler tarafından resmen işgal edilmiş ve meclis Nisan 1920'de kendi kendini feshetmişti. Kısa bir süre sonra meclisi teşkil eden milletvekillerinin birçoğu Ankara'ya intikal etmişti. Dolayısıyla hükümet merkezinin Ankara'ya intikali sebebiyle İstanbul'da bahse konu metin (Sevr teklifi) İstanbul'da meclis (meclisi mebusan) mevcut olmadığından tasdik edilmemiştir. Ankara'da 23 Nisan 1920'de açılan ve İstanbul'daki Meclis-i mebusan'ın devamı olan TBMM'de de reddedilmişti. Sevr'de İtilaf devletleri tarafından tanzim edilen bu metin, Yunanistan hariç hiçbir ülke tarafından tasdik edilmemiştir. Sonuç olarak 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Hükümeti adına Paris'e gönderilerek imzalanan metin, bir teklif olarak tarihte yerini almıştır.

6.15 TEMMUZ DARBE TEŞEBBÜSÜ

Darbecilerin verdiği isimlendirmeye "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından 15-16 Temmuz 2016 tarihleri arasında Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde bulunan fetö terör örgütüne mensup olduğu ifade edilen bir grup asker ve sivilin teşebbüs ettiği darbe teşebbüsüdür. Türk Silahlı Kuvvetlerinin resmî internet sitesi ve TRT'de 15 Temmuz 2016 akşam saatlerinde yayınlanan bildiri, ordunun yönetime el koyduğu ifade edilerek ülkede sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği açıklandı. İstanbul'daki Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün jandarma tarafından kapatılması ile başlayan vetirede, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İsmail Kahraman ve yaklaşık 50 kadar milletvekilinin mecliste bulunduğu sırada F-16 savaş uçakları meclis üzerinde uçuş yaparak meclisi dört defa bombaladı. Ankara'nın Beştepe semtinde bulunan Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na bombalama teşebbüsünde bulunuldu. Darbeciler Muğla'nın Marmaris ilçesinde bir otelde olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı suikast girişiminde bulundular. Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar, Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak, Hava Kuvvetleri Komutanı Abidin Ünal ve Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi darbeyi gerçekleştiren askerler tarafından rehin alındı. Gelişmeler üzerine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, CNN Türk'te FaceTime aracılığı ile gerçekleştirdiği bağlantıda darbecilere hiçbir şekilde imkân tanınmayacağını ifade ederek, halkı, darbeye tepki göstermek için meydanlara ve havalimanlarına çıkmaya davet etti. Çağrının ardından, Türkiye'nin birçok şehrinde darbeyi tel'in mitingleri yapıldı. 16 Temmuz sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin gerçekleştirdiği operasyonlar sonucunda darbe teşebbüsü bastırıldı. Darbeci askerler silahları ile birlikte teslim oldular⁴⁴.

17 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla Başbakan Binali Yıldırım'ın darbe teşebbüsüyle alakalı verdiği kayıp sayısı ile FETÖ terör örgütüne ait kuruluşlarla ilgili rakamlar şöyledir;

240 şehit ve 2 bin 195 yaralı.

Darbecilerden ölü ele geçirilen 36, yaralı darbeci sayısı 49'dur.

Gözaltına alınan polis, asker, adliye mensubu, mülki idare amiri, sivil sayısı toplam 40 bin 29. (Bu sayı daha sonra artmıştır)

Gözaltı işlemi devam edenlerin sayısı 5 bin 187. (Bu sayı daha sonra artmıştır)

⁴⁴ https://tr.wikipedia.org/wiki/2016_T%C3%BCrkiye_asker%C3%AE_darbe_giri%C5%9Fimi (27 Kasım 2016; 12.18)

Tutuklu sayısı 20 bin 355. (Bu sayı daha sonra artmıştır)

FETÖ'nün elinde bulunan sağlık, eğitim kuruluşlarına, derneklere, vakıflara el konuldu. Özel sağlık kuruluşları hastane sayısı 35,

Öğretim müessesesinin sayısı bin 6,

Yurt sayısı 823,

Kurs-etüt merkezi 223,

Vakıf sayısı 129,

Dernek sayısı bin 125,

Vakıf yükseköğretim yani üniversite 15,

Sendika 19,

Basınla alakalı kuruluşlar 16,

Radio sayısı 23,

Gazete sayısı 45,

Yayınevleri dağıtım kanalları 29,

Toplam 4 bin 262 kuruluş kapatıldı ve el konuldu. Ayrıca FETÖ ile ilişkisi olan kamu görevlileriyle ilgili, görevden el çekirme sayısı 79 bin 900, (Bu sayı daha sonra artmıştır)

Kamu görevinden çıkarılan sayısı 5 bin 14 olmak üzere toplam 84 bin 914 kişi⁴⁵ (Bu sayı daha sonra artmıştır).

6.1.Darbe gecesi Abdest Alarak Direnişe Geçenler

Şanlı bir direniş mücadelesinin yaşandığı 15 Temmuz gecesi Boğaz Köprüsü, Çengelköy ve Saraçhane bölgeleri başta olmak üzere birçok yerde şehitler verilmiştir. Darbe haberini duyup abdest alarak vatan savunmasına çıkan milletimiz, asker kılığındaki ihanet karşısında mukavemette bulunmuştur.

15 Temmuz gecesi, canı pahasına sokağa çıkan Türk milleti, tüm dünyaya emsali görülmemiş bir ders verdi. TRT'de okunan darbe bildirisi ve peşi sıra patlayan bombalara rağmen tankların üzerine yürüyen yaşlı, genç, kadın çocuğu büyük bir istiklal mücadelesinin altına imza attı. Bu mücadeleyi verenlerin bir kısmı şehadet şerbetini içerken bir kısmı da yaralı olarak çatışmalardan sağ kurtulmayı başarabildi. Her türlü görüşten vatandaşın canını ortaya koyduğu vatan savunmasında en kanlı çatışmalar, Boğaziçi Köprüsü, Çengelköy, Atatürk Havalimanı ve Acıbadem Türk Telekom çevresinde yaşandı. Çatışmalarda 240 kişi yaşamını yitirirken, bin 535 kişi yaralandı. 623 kişinin de tedavisi hala devam ediyor.

⁴⁵ [http://www.iha.com.tr/haber-basbakan-acikladi-kac-darbeci-olduruldu-580952/\(27](http://www.iha.com.tr/haber-basbakan-acikladi-kac-darbeci-olduruldu-580952/(27) Kasım 2016; 12.44): Burada verilen bilgiler 17 Ağustos 2016 tarihi itibarıyla. Daha sonraki tarihlerde Fetö'ye mensup olan memurların ihracı devam etmiştir.

16 Temmuz gecesi asker kılığındaki Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) hainlerin halkın üzerinde ateş açtıkları sırada İstanbul Belediye Binası önünde bulunan süs havuzundan abdest alıyorlardı. Kamera kayıtlarına göre 16 Temmuz 2016 tarihi ve saat 02.40 sularını gösteriyordu⁴⁶. Şehit olmak ihtilaline binaen abdest alan genç insanlar bize Çanakkale’de Seddülbahir’de şehit olmaya hazırlanan Mehmetçikleri hatırlatıyor.

FETÖ 15 Temmuz’daki darbe girişimine tepki maksadıyla sokağa çıkan ve açılan ateş sonucu yaralanan Türkiye’nin Berlin Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşlıoğlu, “*Abdestimi alarak evden demokrasimizi savunmak için çıktım. O gece şehit olmak da vardı. Allah ülkemize böyle şeyler bir daha yaşatmasın. Abdestimi aldım ve yeğenimle birlikte sokağa çıktık. Evden çıkarken abdest almamın sebebi şehit olabiliriz düşüncesiydi*” diye konuştu⁴⁷.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarih boyunca milletimizin beslendiği kaynak İslam’dır. 13. asırda Moğol istilasına, 20. yüzyılda müstevlilere ve en son 15 Temmuz menfur darbe teşebbüsünde, milletimiz «Vatan sevgisi imandandır» ilkesinden hareketle mücadele etmiş ve kazanmıştır.

13. asırda Moğol istilasına karşı Kayseri’yi savunan Baciyân-ı Rum ile 20. yüzyılda Yunan işgaline karşı Kadınlar mitingini tertip eden Anadolu Müdafaa-ı Vatan Cemiyetinin beslendiği ruh, 15 Temmuz ihanetine direnen ruh aynı kaynaktan beslenmektedir. Bu ruhun beslendiği kaynak İslam’dır.

15 Temmuz gecesi, ihanet şebekesinin tanklarla halkın üzerine ateş açtığı sırada İstanbul Büyükşehir Belediyesinin önündeki süs havuzunda abdest alarak şehit olmaya hazırlanan genç insanlarımız ülkemizin istiklali ve istikbalidir.

62 yaşındaki Mine Özer hanımefendi, 15 Temmuz gecesi asker kılığındaki hainlere karşı ortaya koyduğu direniş, etle kemiğin çelik ile demiri yendiği gecedir ve vatan savunmasında 21 yüzyılda, Baciyân-ı Rum ruhunu yaşatan binlerce Müslüman hanımdan sadece biridir.

Son yüz yıldır iddia edilen aksine, Müslüman Türk kadını, sosyal hayatın içindedir. Yeri ve zamanı geldiğinde en etkili biçimde yerini alır ve almıştır. 15 Temmuz gecesi Şerife Boz hanımın, taksime bizzat kendisinin kullandığı kamyonla, cepheye asker taşırcasına vatandaşlarımızı Taksim’e intikal ettirmesi, Milli Mücadelede altı aylık bebeğiyle cepheye mermi taşıyan kahraman kadınlardan hiçbir farkı yoktur.

1918-1922 yılları yapılan müstevlilere karşı milletçe bir direnişti ve harici düşmana karşı yapılmıştır. İstiklalimizi korumak için yapılan bu mücadele, harici bir düşmana karşı yapıldığından tek yumruk halindeydi milletimiz.

15 Temmuz’da milletimize karşı irtikâp edilen saldırı, dışardan değil içerden bir ihanetti ve milletimizin göz bebeği olarak gördüğü, peygamber ocağı bildiği ordudan gelmesi bakımından ve ayrıca millete karşı tank ve uçakların kullanılması itibarıyla TÜRK TARİHİNDE MİSLİ GÖRÜLMEMİŞ BİR İHANETTİR.

⁴⁶ <http://www.ensonhaber.com/abdest-alarak-darbeyi-durduran-kahramanlar-2016-08-07.html> (24.11.2016, saat: 14.31).

⁴⁷ Yeni Şafak, 12 Ekim 2016.

Bu yönüyle 15 Temmuz direnişi, 13. Asırda Moğollara karşı ortaya konulan müdafaadan, 20. Yüzyılda müstevlilere karşı yapılan mücadeleden daha hayatîdir. Türk tarihinde şimdiye kadar görülen en vahim tehlike, milletimizin şuurlu direnişiyle bertaraf edilmiştir.

Milletimiz, kadınıyla erkeğiyle mâzide Türk-İslam dünyasının lideriydi, kanaatimiz o dur ki, günümüzde Türk-İslam dünyasının potansiyel tek adayı Türkiye'dir.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

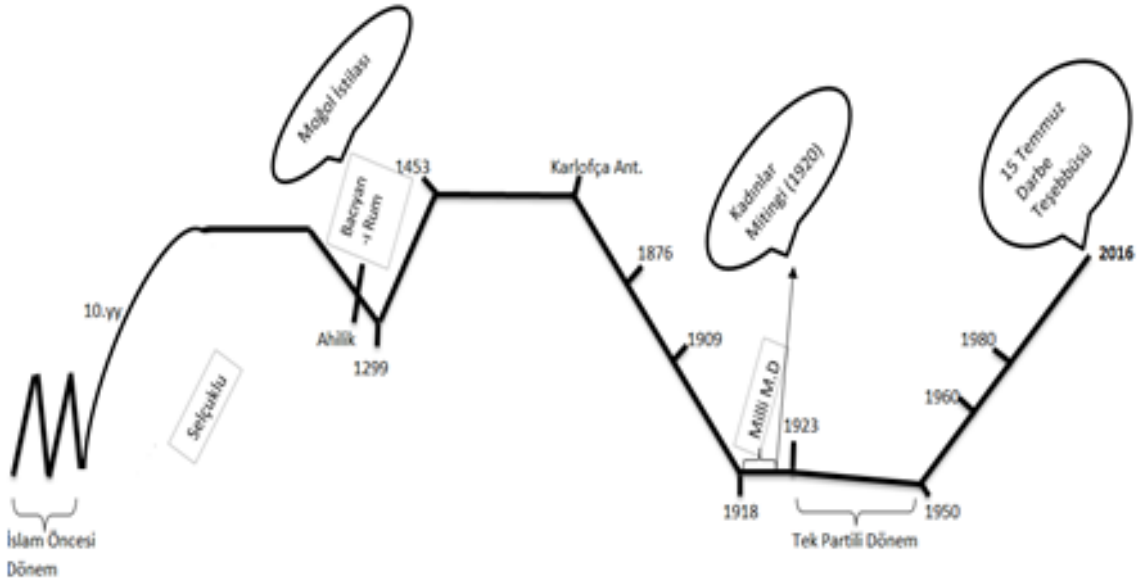
- AKDAĞ, Ömer. "İstiklal Savaşı'nın ilk Safhasında Mitingler", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Haziran 2002.
- AKDAĞ, Ömer. -Meltem Kurtuluş, **Ahilik ve Meslek Ahlakı**, Karatay Üniversitesi Yayınları, Konya 2016.
- ARIBURNU, Kemal (Derleyen). **Milli Mücadele'de İstanbul Mitingleri**, Yeni Basımevi, Ankara 1951.
- ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ (ATAM), **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C. 1, Ankara 2011.
- ATATÜRK, M. Kemal. **Nutuk**, c. 1, İstanbul 1960.
- AVANAS, Ahmet. **Milli Mücadele'de Konya**, SÜ Sosyal Bilimler Ens. Tarih Anabilim Dalı, Konya 1998.
- BARAN, Tülay Alim. **Vasıf Çınar ve İzmir'e Doğru Gazetesi Yazıları**, Arma Yayınları, İstanbul 2001.
- BEYOĞLU, Süleyman. **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, Bengi Yayınları, İstanbul 2009.
- DEMİR, Galip. **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik**, İstanbul 2000.
- GÜNER, Zekai. Orhan KABATAŞ. **Milli Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1990.
- GÜNER, Zekai. **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998
- HARP Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952
- HARP Tarihi Vesikaları Dergisi**, Eylül 1952.
- <http://www.ensonhaber.com/abdest-alarak-darbeyi-durduran-kahramanlar-2016-08-07.html> (24.11.2016, saat: 14.31).
- https://tr.wikipedia.org/wiki/2016_T%C3%BCrkiye_asker%C3%AE_darbe_giri%C5%9Fimi (27 Kasım 2016; 12.18)
- KARABEKİR, Kazım. **Bir Düello Bir Suikast**, Timaş Yayınları, İstanbul 1991,
- KARABEKİR, Kazım. **İstiklâl Harbimizin Esasları**, Timaş Yayınları, İstanbul 1991.
- KÖSTÜKLÜ, Nuri. **Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi**, Konya 1998.
- ÖZÖNDER, Hasan. **Konya Velileri**, Konya 1990.
- ŞAHİNGÖZ, Mehmet. "Milli Mücadele'de Protesto ve Mitingler", **Türkler**, c. 15, Ankara 2002.
- TAŞ, N. Fahri, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I,II**, Sahaflar Kitap Sarayı, İstanbul 1995.
- Türkiye Diyanet Ansiklopedisi**.
- YENİ Şafak**, 12 Ekim 2016.

BİR İSLAM ŞEHİRİ KONYA'DA BACIYAN-I RUM'DAN 15 TEMMUZ'A GELEN VETİREDE MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE EMSALSİZ BİR VATAN MÜDAFAASI ÖRNEĞİ: KADINLAR MİTINGİ	1
BİR İSLAM ŞEHİRİ KONYA'DA BACIYAN-I RUM'DAN 15 TEMMUZ'A GELEN VETİREDE MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE EMSALSİZ BİR VATAN MÜDAFAASI ÖRNEĞİ: KADINLAR MİTINGİ	1
ÖZET.....	2
KISALTMALAR	3
GİRİŞ	4
1..İslam Şehri Konya.....	4
2. Türkiye Selçukî Devleti ve Ahilik.....	6
3.Osmanlı'nın Kuruluşunda Ahilik	6
4.MİLLİ MÜCADELE VE KADINLAR MİTINGİ	7
4.1.Milli Mücadele Dönemi	7
4.1.1.İzmir'in işgaline Karşı Protestolar	8
4.1.2.Maraş ve Havalisindeki Mezalime Karşı Protestolar	9
4.1.3. Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin İstifasıyla Yapılan Mitingler	10
4.1.4. İstanbul'un Resmen İşgali Üzerine Yapılan Protestolar	11
4.1.5.İstiklal-i Osmanî Günü Mitingleri	11
4.1.6. Miting ve Protestoların Ortak Özellikleri	11
5.KONYA'DA YAPILAN MİTINGLER	12
5.1.Kadınlar Mitingi	13
6.15 TEMMUZ DARBE TEŞEBBÜSÜ	16
6.1.Darbe gecesi Abdest Alarak Direnişe Geçenler	17
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	18

FAYDALANILAN KAYNAKLAR 19
EKLER 21

EKLER

TÜRK-İSLAM TARİHİNDE ÜÇ DİRENİŞ

TÜRKAN TÜRKMEN TEKİN, 15 Temmuz gecesi Atatürk Hava Limanına giderken, Esenler dört yol civarında halkın üzerine sürülen tankın altında kalarak Őhit oldu. Kendisini Fatihalarla hatırlıyoruz.

ŞERİFE BOZ, 15 Temmuz gecesi İstanbul Taksim'e direnişçi vatandaşlarımızı taşıdı.

MİNE ÖZER. 62 yaşındaki Mine ve Rifat Özer çifti. Mine hanım şöyle anlatıyor; «Saat 22.30 civarında kızım aradı. 'Polis akademisi' bombalanmış dedi. Hemen eşimle abdest aldık ve yola çıktık. Yürüdük, bir tankın önünde buldum kendimi. Asker çocuğu görüyordum. Küçük bir çocuktu. Gözlerinin içine bakarak, 'ben senin annenim, teyzenim, biz seni seviyoruz' diyerek ona yaklaşmaya çalıştım. Üç tank vardı. Biz öndeki iki tankla muhatap olduk. Biz orada dururken bir emir duyduk 'niye ateş etmiyorsun, bu şerefsizlere ateş etsene lan' diye. O anda ateş edildi ve yere düştüm. Beni oradan birileri çaktı aldılar».